

Johan Lindberg & Charlotte Samuelsson
Avdelningen för befolkning och välfärd

Samråd i användarrådet för välfärdsstatistik 2020-05-07

Deltagare i samråd:

- Per Molander, Regeringskansliet, ordförande
- Anna Dahlberg, Myndigheten för delaktighet
- Karin Halldén, Institutet för social forskning
- Hanna Hultin, Försäkringskassan
- Linnea Källqvist, Finansdepartementet
- Henrik Lysell, Socialstyrelsen
- Nasser Nuru Mahmud, Folkhälsomyndigheten
- Håkan Nyman, Socialdepartementet
- Jesper Roine, Handelshögskolan
- Karoline Sjölander, Konsumentverket

Från SCB

- Magnus Sjöström, avdelningschef BV
- Alexandra Kopf Axelman, enhetschef BV/SV
- Marie Lidéus, enhetschef BV/BEV
- Annica Wallerå, FASIT
- Johan Lindberg, sekreterare
- Charlotte Samuelsson, sekreterare

Med anledning av rådande läge med covid-19 har användarrådsmötet genomförts digitalt i form av utskick av information och underlag för inhämtning av synpunkter.

Följande underlag bifogades utskicket inför samrådet:

- Aktuella frågor vid SCB våren 2020.
- Lägesrapporter från de enheter på SCB som omfattas av användarrådet.
- PM avseende ekonomisk standard vid växelvis boende.

1. Växelvis boende barn i den svenska inkomstfördelningsstatistiken

Punkt för att diskutera hur växelvis boende kan hanteras framgent i den svenska inkomstfördelningsstatistiken. Fortsättning på diskussionen från användarrådsmötet våren 2019, se mötesanteckningar från det mötet [här](#). I december 2019 publicerade SCB en [metod/resultat-rapport](#) avseende växelvis boende barn i inkomststatistiken. Därefter har synpunkter inkommit till SCB om vikten av att anpassa statistiken så att hänsyn tas till boendesituationen för barn som bor växelvis.

Underlaget som skickats ut inför samrådet innehöll dels nya resultat för perioden 2011-2018, dels förslag på hur förekomsten av växelvis boende barn skulle kunna inkluderas i statistiken.

Förslaget i pm:et utgår från en tidsplan där statistik inkluderande växelvis boende kan publiceras tidigast i januari 2022 (2020 års inkomster). Detta under förutsättning att nya data över barns faktiska boende samlas in under 2021, i god tid innan tänkt publiceringstidpunkt.

Förslaget utgår från en modell för att simulera sannolikheten för växelvis boende i den totalräknade statistiken. Vidare föreslås att växelvis boende barn i statistiken inkluderas i båda de hushåll som är föremål för det växelvisa boendet. Detta är ett avsteg från det hushållsbegrepp som används i dagsläget, där en person endast ingår i ett hushåll (hushållet där personen är folkbokförd).

För att ta bättre hänsyn till den försörjningsbörda som faller på respektive förälder vid växelvis boende, föreslås att nuvarande ekvivalensskala utökas med separata vikter för växelvis boende barn. Se förslag på utökad ekvivalensskala nedan.

Ekvivalensskala med hänsyn tagen till växelvis boende

	Konsumtionsvikt
Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42
Växelvis boende barn 0–19 år, första barnet (ny vikt)	0,38
Växelvis boende barn 0–19 år, andra och påföljande barn (ny vikt)	0,28

I pm:et listas ett antal negativa konsekvenser av att införa växelvis boende i statistiken:

- Försämrade jämförbarhet med annan hushållsbaserad statistik, exempelvis SCB:s officiella hushållsstatistik.

- Förstärkta skillnader gentemot internationellt jämförbar statistik (ex. statistik publicerad av Eurostat och OECD), där hänsyn inte tas till växelvis boende.
- Påverkan på jämförbarheten över tid, främst med den urvalsbaserade statistiken baserad på undersökningen Hushållens ekonomi (HEK).

Synpunkter från ledamöter

Upplägget överlag

- Viktigt att detta inkluderas i inkomstfördelningsstatistiken, föreslagen ansats verkar lämplig.
- Stort ingrepp, men om man backar till 2011 finns en lång period för att göra jämförelser med den traditionella ansatsen. Kan vara lämpligt att ha parallella skattningar under ett antal år framöver.

Förändrat hushållsbegrepp och skillnader i förhållande till den officiella hushållsstatistiken

- En acceptabel nackdel, dock måste skillnaden i förhållande till den officiella hushållsstatistiken redovisas på ett tydligt sätt.

Ekvivalensskala

- Föreslagen skala fungerar.

Implementering och tidsplan

- Implementering och tidsplan ser rimligt ut.

Övriga synpunkter eller kommentarer

- Viktigt och uppskattat arbete.
- Viktigt att på ett pedagogiskt sätt presentera arbetet och införandet av växelvis boende.
- En relativt unik ansats, finns internationellt intresse rörande de här frågorna.
- Fördelar med en mer rättvisande inkomstfördelningsstatistik.
- Nackdel med brott i tidsserier.

2. Externa ledamöter om statistikbehov, synpunkter, frågor

- Hur ser kopplingen ut mellan välfärdsstatistik och det arbete som görs kring indikatorer i Agenda 2030? Finns det någon pågående diskussion om utvecklingsbehov baserat på Agenda 2030? Hur pågår arbetet på tvärs i SCB?

Kommentar SCB: Det pågår för tillfället inget direkt utvecklingsarbete i aktuella undersökningar med anledning av Agenda 2030. Däremot pågår ett övergripande arbete på SCB med genomförandet av Agenda 2030, se [SCB:s delredovisning av den statistiska uppföljningen](#) (mars 2020).

- Inkluderas personer på särskilt boende (läs äldreboende och LSS-boende) i urvalet för BUT, LUT och DUT?
Kommentar SCB: Personer i dessa typer av boenden ingår inte målpopulationen för undersökningarna. I den mån de trots allt kommer med i urvalet blir de klassificerade som övertäckning när information om boendetyper blir känt.

- Önskemål från MFD om förbättrade möjligheter att få fram statistik om inkomst för personer med funktionsnedsättning. Hur beaktas detta i det pågående utvecklingsarbetet av denna statistik?

Kommentar SCB: I årets avrapportering av regeringsuppdraget avseende statistik om personer med funktionsnedsättning, som baseras på Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC), kommer disponibel inkomst per konsumtionsenhet att ingå.

I den registerbaserade inkomststatistiken är det svårt att ta fram statistik för personer med funktionsnedsättning, då registeruppgift om funktionsnedsättning saknas. Inom regeringsuppdraget pågår dock en studie där uppgifter från ULF/SILC om funktionsnedsättning jämförs med uppgifter om ersättningar kopplat funktionsnedsättning, i syfte att öka kunskapen om hur de olika källorna förhåller sig till varandra.

- MFD anser att TID bör ha bakgrundsfrågor som fångar funktionsnedsättning. Vi vet att pilotstudien inte kommer att ha det, men framför här att TID som genomförs 2021/22 bör utformas så att detta finns med.

Kommentar SCB: Pilotundersökningen innehåller några frågor som avser hälsa, se nedan. Dessa frågor kommer antagligen även att ingå i den större undersökningen 2021.

Frågor kopplade till hälsa i pilotundersökningen:

- Huruvida personen kan arbeta på grund av långvariga hälsoproblem.
- Allmän hälsostatus.
- Långvarig sjukdom eller hälsoproblem.
- Huruvida personen på grund av hälsoproblem är begränsad att delta i aktiviteter som andra vanligtvis gör.

- Fråga från Socialdepartementet om varför assistansersättning inte finns i några av SCB:s statistikdatabaser, ex. STAR/FASIT, LISA eller LINDA. Ett resultat av detta är vi vet väldigt lite om personer med de allra svåraste funktionsnedsättningarna och att det görs relativt få kvantitativa studier på området – trots alla utredningar som genomförts. Analysfunktionen på Socialdepartementet skulle gärna vilja ha en diskussion kring hur detta skulle kunna utvecklas, tillsammans med Försäkringskassan.

Kommentar SCB: Försäkringskassan ansvarar för statistik avseende assistansersättning. Det finns antagligen olika orsaker till att assistansersättning inte ingår i de olika databaserna, varav en trolig orsak är att det inte är en inkomst för individen, utan en ersättning för att anlita assistans. SCB kan inte heller hålla data i register om dessa inte används för att ta fram statistik.

SCB är dock öppna för diskussioner med Socialdepartementet och Försäkringskassan om eventuell utveckling av statistiken avseende assistansersättning.

- Önskemål från Socialdepartementet om utvecklad statistik samt utvecklade möjligheter, bl. a. i STAR/FASIT, att belysa gruppen som inte är folkbokförd i landet men som sannolikt finns i andra register. Dessa uppgifter är viktiga för bl.a. kunskapen om utrikesföddas etablering på arbetsmarknaden.

Kommentar SCB: Inkomst- och skatteuppgifter finns i Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) om personer som betalar skatt i Sverige, även om dessa inte är folkbokförda i landet. Dessa personer ingår således i den skattestatistik som SCB publicerar, se www.scb.se/he0110. SCB är öppna för diskussioner om hur statistik avseende den här gruppen skulle kunna utvecklas framgent.

STAR/FASIT följer populationen i den totalräknade inkomstfördelningsstatistiken (TRIF), där dessa personer inte ingår.

3. Information från SCB

SCB:s arbete föranlett av covid-19:

- SCB:s krisledningsorganisation är aktiverad sedan i början av mars.
- SCB har gjort en kontinuitetsplanering för högst prioriterade produkter.
- SCB har inrättat en grupp för särskild samhällsanalys, publicerat statistik på särskild [coronasida](https://www.scb.se/coronasida) på webben.
- SCB har fått på plats nytt kartverktyg för att visa statistik på lokal nivå.

- Stort fokus på uppgiftslämnarna – viktigt att inte tappa indata och få sämre kvalitet i viktiga underlag för regeringens fortsatta beslut.

SCB antog en ny vision i april 2019 som nu vägleder arbetet med att realisera SCB:s strategi. Visionen betyder:

Vi = SCB tillsammans med andra SAM

Ger = Visar att vi är generösa, ligger en proaktivitet i ordet – vi väntar inte, vi har koll på vad som behövs, ”förser”.

Samhället = Ett paraply som omfattar alla vi vill vända oss till, medborgare och förädlare inkluderas.

Användbar = Tillgängligt, utgår ifrån olika målgruppers behov, analyserande texter, tillräckligt god kvalitet, relevant och aktuell, täcker de behov som finns, förutsätter en bra dialog med användarna – vi måste förstå vad de behöver och hur de använder statistiken.

Statistik = Avser inte bara statistik utan även t.ex. mikrodata.

Att lita på = Kvalitetsstämpel, allt som följer med begreppet officiell statistik (dokumenterad, transparens).

Strategin har övergripande mål som handlar om dessa fem områden, där ”Användbar statistik och data” stöds av övriga delar.

För att kunna fokusera extra under åren 2020–2022 har fyra kraftsamlingsområden valts ut och konkretiserats:

- Vi tillämpar principen om öppna data
- Medias referenser till SCB har fördubblats
- Uppgiftslämnarbördan har halverats
- Vi har en helt moderniserad arbetsmarknadsstatistik

Parallellt med SCB:s strategi togs även en ny målbild för den officiella statistiken fram förra året, ett gemensamt arbete med alla 28 statistikansvariga myndigheter.

Till [målbilden](#) finns en handlingsplan som rådet för den officiella statistiken ställt sig bakom.

Statistikområdesöversynen som gjordes förra året är ett viktigt underlag för aktiviteter som gäller överlapp och vita fläckar:

- Kartläggning våren 2019 av de behov som de 28 statistikansvariga myndigheterna, SAM, ser för att förnya de 112 statistikområden som anges i förordningen (2001:100) för den officiella statistiken.
- Resultatrapport ”Översyn av statistikområden 2019”.
- Arbete bedrivs nu med att se över statistikområden i tre spår under 2020.

Planen för arbetet med översynen, med start 20 januari 2020:

- **Spår 1:** Berörda SAM utreder förslagen inom de ämnesområden där SAM är ensam ansvarig (11/22 ämnesområden).
- **Spår 2:** Berörda SAM utreder tillsammans förslagen inom tre ämnesområden med överlapp - Näringsverksamhet, Utbildning och forskning och Miljö.
- **Spår 3:** Berörda SAM utreder tillsammans förslaget om att bättre belysa Infrastrukturstatistik.

Arbetet redovisas på rådet för den officiella statistiken i oktober.

Ett fjärde spår omfattar resterande ämnesområden, det körs 2021.

Målet med översynen av statistikområdena är att SAM ska lämna ett samlat och välförankrat förslag till regeringen om en förordningsändring avseende vilka statistikområden som är relevanta för den officiella statistiken. Perspektivet ska vara att statistikområdena ska ge möjlighet för SAM att tillhandahålla statistik som är anpassningsbar till omvärldsförändringar.

Utgångspunkt för fortsatt arbete är fokus på användarna av statistiken och att statistikområdena är anpassningsbara till omvärldsförändringar. Resultatet från enkäten som redovisas i rapporten ”Översyn av statistikområden 2019” och de enskilda enkätsvaren med kommentarer är en viktig komponent i utredningsarbetet.

Se sidan 16 och framåt i [Sveriges officiella statistik –årlig rapport för 2019](#) för en sammanfattning av resultaten från enkäten.

Justeringar av statistikområden och förslag till nya statistikområden behöver beakta Riktlinjer för vad som är officiell statistik.

Utredningsarbetet behöver även ta hänsyn till EU-direktiv och andra regelverk och krav som förekommer inom respektive statistikområde.